

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Roberti Tvrneri Viri Doctissimi Professoris In Academia
Ingolstadiensi Orationvm. Volvmen ...**

Turner, Robert

Coloniae Agrippinae, 1625

3. De Iuuene Academico.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69519](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69519)

quam periculo capitis vindicauit, quam effuso sanguine obsignauit, benignè prospecturum. Certè vel propitio Deo, Cœlitibus iuuantibus, ista respublica redibit ad vnitatem Ecclesiæ Romanæ; vel irato Deo, triumphante Sathana in tetras, & spissas nouarum sectarum tenebras immergetur & peribit. Nulla unquam Hæresis in vno genere potuit erroris consistere diuturna. Sed oinemur & speremus huic florentissimo regno meliora, cui præsertim indigena, pater, princeps, virgo, Martyr patrocinator Venceslaus, qui & apud illum potens est, qui potest omnia, & illi præsens est qui vult omnia, multoque nunc cardentius, quàm cum in viuis esset, causam religionis & hominum salutem complectitur.

ORATIO III. H. D. M. ED-
MUNDI CAMPIANI, AD
Iuuenes.

De iuvene Academico.

QVod Intellego, mearum esse partium; Auditores, vt hoc tempore dicturus, in hoc cœtu tractarem ea, quibus hæc iuuentus florentissima, & mihi sanè clarissima Iuuentus, incitetur ad omnia virtutis literarumque studia persequenda; illud nulla ratione foelicius efficere posse videor, quàm si quoddam exemplar & quasi speculum iuuenis excellentis (quem tamen nunquam viderim, nec fortasse videro) cuius vitam & doctrinam animo tantum & cogitatione dimetior, omnibus nobis contemplandum & inspiciendum proposuero. Nam cum multum valet ad prouehendam

*Multum
valet
alienæ
laudis
emula-
tio, & lu-
culenta
Idæa.*

hendam industriam alienæ laudis æmulatio, tum
ingenuas mentes salutariter informandas plurimum
ponderis & commoditatis habet idea luculenta, illi
nimirum effigies quædam & comprehensio boni
quod in vnoquoque genere perfectissimum. Hæc
meum consilium, si cui nouum & insolens appare-
tuebitur me Platonis, Xenophontis, & Ciceronis au-
thoritas, quorum ille Remp. ille Principem, ille Or-
torem huiusce formæ effinxerunt. A me vero si pro-
pterea censebitur non oportere hoc fieri, quia con-
primis arduum & odiosum est, ad vnius conceptum
aliorum sensus exigere, esset certe aliquid, quod de-
setur, si tabellam, quam instituo, non ex aliorum pro-
tius grauissimorum virorum indicio, quorum mecum
loquijs interesse contigit, quam ex meo præscripto
lineandam cogitarem. Neque illud quidem mecum
ne ipse rudis non debuerim hanc laudationem
tingere, & alijs imaginem commendare, quam
me ipso non expresserim, cum sciam in officina
tuaria non solum artifici perito, sed etiam medi-
signa rigida minis placere, quam venusta, facile
discerni etiam ab ignavis & ignaris quæ corpora
quam foeliciter ac ingeniosè dotata fuerint. Quod
quantum obseruare mihi multis iam annis, multis
locis, ex multis ingenijs, quantum haurire licuit
multorum sermonibus, conabor quasi penicillo quæ-
dam adumbrare vobis Academicum iuuenem, & quæ
dotes in singulis conspexi, memorabiles, eas, vnde
que potero, mutuabor, ab vno capitibus, ab alio cor-
ris habitudinem; à vobis quoque certos articulos
sumam: quibus omnibus, cum hunc videbitis ex-
natum, eum sanè libenter imitandum suscipite,
qui non vultis esse postremi, semper ad summa con-
tendite; sic enim fiet, vt si prima non tenebitis, tamen
paulò post prima consistatis, tanquam noster Acad-
micus, cuius vitam ad annum ætatis 23. (quo inuenit
Theolo

Theologiæ studium est ingressus) hac oratione deducam.

Patria quidem Cosmopolites fuit, fortuna opulenta, benignè ac liberaliter educatus, persona tali, ut factus ad honestatem & decus videretur, firma valetudine, robustis lateribus, ingenio subtili, seruido, luminoso: memoria fœlicissima, voce flexili, dulci & sonora, incessu, motu, & actione tota, tam viuus, tam compositus, tam maturus, ut aptum sapientiæ domicilium credidisses: is, quam primum potuit sapere, fidem insumxit Catholicam, cum elementis puerilibus, non à quoquoque viro didicit, cuius ad figuram & normam, cum palatum, os, labra, denique vultum vniuersum conformasset, pronunciauit suaviter & distinctè, minimoq; cum negotio venustatem oratoriam factus adultior est consequutus: paucorum deinceps annorum curriculo tum & in Gymnasio publico Magistris scientissimis uteretur, & domi optimo præceptore difficultates omnes Grammatices & hæc rudimenta scholastica præteruectus, multorum in se oculos admiratione conuerterat; latina callere, versus effundere, Græca non nescire materna lingua disertus & affluens (in qua etiam Rhythmos & Epigrammata faciebat) norat pingere, pulsare fidibus, & ex arte canere, celeriter & scitè characteres exarare, tenebat Arithmeticam, loquebatur expeditissimè, stylum frequenter exercebat. Quibus in rebus tam fortiter & continenter institit, ut ephæbus iam ad philosophiam & reliquas artes ascenderet, cum illustre specimen futuræ dedisset eloquentiæ, pluraque Ciceronis opera deuorasset, græca literaturam mediocrem, poëta mirificus, ut nemini dubium foret, quin afflatu quodam ad poëma pangendum, quasi diuinitus tangeretur, sic Iambicum vibrabat, sic exultabat Lyrico. Has dotes magis conspicuas & amabiles seddebat natura simplex, aperta, tractabilis, & veris-

Academius
Iuuenis
qualis,
eiusque
mores boni.
Natura
simplex

tum
lurim
nta, ill
sio bo
um. H
appare
ekons
ille C
ero si
quia
concept
quod
orum
m me
cripto
n me
onem
quã
ficina
med
facile
corp
t. Qu
mult
licat
cillo
n: & q
vndec
io corp
iculos
itis ex
ipite,
ma con
is, tam
r Acad
ineunt
Theolo

*Studiorū
non debet
esse ma-
lus finis.*

verissima pietatis Indoles, quæ semina cum per glori-
tiam Dei maiorumque sollicitudinem adolecentium
flosculum quendam puritatis & innocentiae genera-
runt, ex quo virtutum omnium solidissimi fructus
procreantur. Quorsum enim attinet animam excolere
scientia, nisi fontem scientiæ recognoscat: ad quem
nem studetur, nisi finis ille præfigatur? Quæ scilicet
ingenium vestire, ut ministret diabolo? quæ vanitas
cupletare mentem, ut diues & dotata præcipitetur
in inferos? quæ foeditas carmen occinere, quo Sathana
oblectetur? quæ perfidia armari eloquentia, ut pro
terrimo carnifice contra suum Dominum prælietur.
Erat igitur in hoc puerulo pietas, & probitas
singularis, semper habebat in ore S. Ludouicum Re-
gem Galliae, qui puer inter delicias & illecebras
luptatum, in summa peccandi impunitate atque licen-
tia, decretum sibi fixisse legitur, ne vlla causa vel præ-
texta, vel si Cœlum quidem ac terra ruinam minuerentur,
vllum in sese mortiferum peccatum admittiret, Idem hoc noster curauit Academicus, & se totum
in hanc sedulitatem dedit, ut cogitationes tales
Thesauris cordis recondideret, ex quibus verba & actus
salubria emanarent.

*Luculen-
ta idea
morigeri
Acade-
mici.*

Horarias preces B. Virgini & quidem memorantur
quotidie recitabat, diem sine sole diceret abiturum
quo sacrum non audisset: orabat supplex in vtroque
genu, nunquam inclinans cubitum, cupidissime sa-
crificanti seruebat: aliquoties in mense confitebatur
frequens, exquisitissima semper diligentia repur-
gatus, ad diuinissimum illud Sacramentum accedebat
Patri spirituali credebat omnia confidenter, eique
non tantum sub sigillo, sed etiam in secreto colloquio
totam prorsus animam volebat expandere. Inde factum
est, ut stultam verecundiam penitus debellaret
& gustum hauriret suauissimum poenitentiae, & præ-
sentissima pharmaca contra daemonum reportaret
inuidias

ORAT. III. DE IUVENE ACAD. 193

infidias. Neminem in vita Catholicum præterijt Sacerdotem, quantumuis humilem, & despectum, quin ei caput aperiret, tantoque cauebat accuratius ne in hoc genere laboretur, quanto magis aduerterat huiusmodi obsequia viluisse, imaginem crucifixi quibuscunque in compitis viarum plateis, locisque spectabilibus honorificè salutabat, derisus ab hæreticis in lucro ponebat suo, sic enim esse consentaneum ut Crucifixi discipulus cum suo Domino pateretur contumeliam. Dabat pauperibus cum multa sæpè, tum ex ijs non rarè quæ sibi metipsis per abstinentiam subduxerat, frangebatur se, ut eorum sordes & vlcera sine fastidio cerneret & contrectaret; si quis erat in schola contemptior, cuius tamen virtus enituit, ei consortium & solatium præbebat, sodalibus gratificari modis omnibus, conditionem curare, lectiunculam describere, calamias adaptare, vocare ad classem, inuisere decumbentes, fraternè colloqui: in sermone quietus & placidus, in ludendo remissus & alacer, in studendo collectus & serius, comis & mansuetus erga omnes, maiorum natu obseruantissimus: ô sementem, ô herbanam, ô florem, si quidem poteris maturefcere, quàm lætam ex te segetem polliceris? quantum exemplo, quantum voce, quantum tibi, quantum tuis, quantum Reipub. quantum Ecclesiæ proderis? Ille vero maturauit, Auditores, & non, sicut isti faciunt ignobiles pueri, tantisper se continuit, dum per ætatem frenatur; relaxatus non deforbuit, & tot res, tot spes, tot suos, aliorumque labores nequissimè profudit, sed cum hæctenus vicisset omnes, reliqua ætate seipsum superauit. Ergo septennio toto, quod ei supererat ad initium vsque studij Theologici multa præstitit, & præclara & fructuosa, & ad illud vitæ genus quod meditabatur, valde necessaria. Cursum philosophicum suo confecit tempore, eloquentiam latinam pertexuit, græca laudabiliter adiunxit, historias primum suæ nationis, deinde Romanas

*Sacerdotæ
quantum-
uis despe-
cto ape-
riendum
caput,*

*Quibus
scientijs
Academi-
co iam
maturo
operam
dandam.*

α

manas

manas, tertio Græcas, postremo omnium gentium
 pilauit: illam philosophiæ partem quæ ad mores
 Kemp. spectat ex Aristotele potissimum & Plato
 perdidicit; Mathematica peruolauit: denique
 erat artium liberalium, quod non quantum satula
 beretur inbiberit. Miror ipse, cum rem confideret
 tantam ei varietatem nihil obfuisse, nullam con-
 fionem, nullam diffidentiam, nihil creasse peccata.
 Erat enim in multiplici carmine tam fecundus
 elegans, ac si ad ipsam Heliconis ripam nauis & ca-
 tritus snisset; in dictione & stylo tam purus, tam con-
 ptus, tam religiosus, ut Ciceronem penitus decoraret
 & in sanguinem succumque vertisse videretur fuit
 in disputando tam pressus, concisus & subactus,
 ipsum posset Chrysippum configere: in natura
 losophia tam acutus & penetrans, ut oraculum Phe-
 cum diceretur: in historia tam locuples, ut antiqui
 tis hellus; in æliquis tam intelligens & expeditus
 solus haberetur, qui omnes omnium pyxides et
 rasset. Si tamen est reddenda non in promptu
 causæ quæ illum tam breui tempore tantum ad
 gium scientiæ prouexerunt: natura non præcor
 exuberans & plena; Magistri scientissimi, biblio-
 theca instructissima, exercitatio assidua, in discen-
 do labor, in labore methodus, in methodo con-
 stantia.

Non ille se promiscuis ingurgitavit auctoribus
 non librorum cadaueribus oppleuit; non in tem-
 stiuis vigilijs heberauit, septem plus minus horis
 dormitauit, diem industriæ, noctem quieti dedica-
 Pexus, lotus, accinctus, frugaliter honesteque viti-
 tus, studebat stans in ædicula solitaria. Nihil eo leti-
 uentius in pietate, nihil in omni vita moderatius, ni-
 hil in prosperitate mitius, in tempestate fedatius,
 in grauiate facilius, in negotio præsentius, in relaxa-
 tione iucundius: magnopere cauebat, ne quid in suis
 mor-

moribus absonum & singulare, aut in alterutram par-
 tem notabile teneretur, senserat enim nonnul-
 los, quocunque se proriperent, quasi digitis indica-
 ri, & meritis æqualium iactari sermonibus; quales
 sunt: En ille qui portat gladiolum, ille stoicus, ille
 calamistratus; ille cuius pileolus semper ad læuam
 militat, ille qui hominem iugulat aspectu, ille qui ver-
 ba præcipitat, ille qui insufflat syllabas, sicut paupe-
 res exorbent iusculum; præcipuè tum ea vitabat,
 si qua cum leuiusculis peccatis vel coniuncta, vel
 magno vanitatis periculo videbantur implicita. Pa-
 rum enim esse dicebat, si iuuenis literatus mortife-
 ris tantum criminibus abstinere, libidine, salrationi-
 bus, ebrietate, blasphemijs, odio, furto, periurijs, qui-
 bus delibuti, non modò studiosorum hominũ, sed ne
 hominum quidem vocabulo digni existimantur.
 Quid (inquit) aliud faceret studiosius, cui Deus
 tantam commoditatem largitus est animæ curandæ,
 cui tot impedimenta sustulit, quibus irretitur vulgus,
 quàm vt paruulos Babylonicos ad petram allide-
 ret, neque principes tantum & satellites tenebra-
 rum, sed etiam latrunculos istos, qui per foramina
 sensuum irrepunt, & aditum hosti præparant, in ipso
 vestibulo mactaret? Itaque noster Academicus, euasit
 quotidie semetipso robustior, iam neque clamo-
 rus contendere, neque curiosius aspicere, neque
 impatientius mouere, nihil negligenter, inaniter, dis-
 solute, præproperè, impòrtunè loqui aut furere, stul-
 titiam damnare suam, si labeculas animæ tardius
 eluisset, quas tanto facilius, quantò citius ad Ecclesiæ
 tribunal deponere potuisset.

*Iuuenẽ
 literato-
 rum sit
 abstinere
 mortife-
 ris crimi-
 nibus.*

Nullam illi studijs horulam perijisse, quam rebus Sacra offi-
 diuinis impertisset, nec suffurari quicquam temporis Aca-
 ab officio sacro, quod in negotium transfunderet li- demico
 terarium: stas ergo dierum & festorum, & com- cõueniunt
 manium precibus, ritibus, concionibus, supplica- volenti
 tioni-

*effrenes
animi
impetus
vincere.*

tionibus, sacrificijs, cantiunculis, primus semper & postremus interfuit: sæpe ad publica Xenodochia curare, linteo se præcingere pauperibus & dare prandium & ministrare, medicum accersere, astare, leuare, terere, plenus humanitatis, plenus diligentia. Quæ exerceret, huiusque putredinem & foetorem corporuli ob oculos tam sæpè poneret, facile domuit luxuriam, contempsit delitias, restrinxit incendia, & speciosa dæmonum pabula, quibus inescantur luxuriosi, mirabiliter est execratus.

*Quo reme-
dio e-
uincatur
iracun-
dia.*

In tanta sanctimonia mentis & corporis, in tantâ stricta & sollicita conscientia, declinabat superfluitates, mentis scrupulos, hypocrisim, proteruiam, trinitiam, & ista supercilia censoria quæ bonis operibus etiam aliquando infideantur. Nihil eo sincerius, humanius, nihil ad loca, personas & honestas tractatitudines accommodatius. Nec deerant in familiaribus loquio, dicta quædam ipsius, & responsa lepida, quam affectatio, semper ingeniosa, plerumque græca & sententiosa. Interrogatus de remedijs iracundia, Speculum, respondit, ut quis dum stomachatur deorsum, oris sui deformitatem, labia tremantia, truncatos oculos, corrugatas nares & inflammatam faciem contempletur. Quid esset homini molestissimum? Quisque sibi. Cur tam lente progredere in studiis? Ut celerius (inquit) absolvam. Quid primo discere? quibus optandum? Viua vox: quid secundo? methodus: quid tertio? methodus, quid quarto? methodus, quid quinto? exercitatio. Quæ bestiolæ morderent? Quis? respondit, Obtrectantes. Quanquam ille sanctorum bonarum artium expositorum liuori maxime, tamen sibi temperauit tanta simplicitate atque prudentia celsit æmulantibus, ut & inuidia loquens tacente vinceretur, ut victa denique iuuenis bonarum & suauitate propemodum conticesceret. Nam & se

*Obtre-
ctantes,
bestiolæ
atrociter
morden-
tes.*

seuerè & aliena placidè iudicabat, & qualiacunq; vel audiret vel legeret, ex bona mente profecta semper inueniebat, quæ iure laudaret; si displicuit stylus placebat inuentio; si deerat ingenium, prædicabat industriam: si vox inuenustior, efferebat memoriam: denique obseruabat omnia laudabilia, quæ commemoraret, dissimulabat contraria, Nunquam ei tale verbum exciderat ex ore, Hic ineptus, iste stupidus, ille barbarus, ibi hæserat, ibi risissimus, nihil sciuit. Quæ tamen opus essent, ea tempore & loco monebat vtiliter & mouebat eos, quorum intererat, vt & benignitas vacaret adulatione, & veritas amaritudine. Ecce nobis, Auditores, elegantem Iuuenem non pigmentis illitum, non odorifera spirantem, non apparatu magnifico venustum ac delicatulum, sed varijs & perpetuis ingenij, doctrinæ, pietatis dotibus sic nobilitatum, vt non dubitem eum hic in medio vestrum, quasi præsentem collocare, in quem obtutus & lumina vestra defigatis, cuius præstantiam consecremini.

Videtè nunc illum à prima pueritia, vsque ad hunc diem in virtutibus & literis progredientem; Poëtam, qui amatoria nunquam cecinerat, nunquam legerat in cæteris quæ conducibilia fuerunt maiestatem Virgilij festiuitatem Ouidij, Horatij numeros, Senecæ Cothurnos expresserat: Oratorem qui pro re & causa ornatissimè poterat auditores sermonis dulcedine titillare, vel displosis affectibus percellere, vel amplitudine rerum obstupescere, vel subtilitate constringere. Historicum qui Geographiam & Chronologiam Historiæ duos oculos exactissimè tenens, faciem totius orbis terræ, ab origine mundi, & omnium Monarchiarum, rerumque publicarum initia, progressus, vicissitudinem, tanquam vno intuitu comprehenderat. Græcè doctum, qui suauius & securius veterem illam sapientiam & fontes Atticos epotauerat. Dialecticum, qui pulcherrima & argutissima sensa, quasi

Academicus ad omnes numeros perfectus

digitis articulatim ponderans, & sua distinguere, & aliena librare, & omnia quæ tractabantur, illuminare consueverat. Philosophum, qui totius naturæ vana intimas & viscera penetraverat. Mathematicum, in coelum ac terra tanquam libellus patuerat. Logum valentissimum, sermone vernaculo copiosum, in ce gestuque peregrinum, corpore solido & succo lento; cæteris quas antea perstrinxeram dotibus fluentem, denique quod caput est fide, maturitate, modestia, & omni charitatis officio constantissimum. Ecquid ei restat, Auditores, adhuc paululum? & facio.

*Academius
Theologiam ut
sui Scopum
cale. t.*

Nam cum à teneris, ut Græci loquuntur? vnguis, quindecim totos annos in huiusmodi litteris, linguis, artibus & omni liberali doctrina posuisset, memor Theologiæ, in qua reliquam vitam consumere decreuerat, Annum ætatis vigesimum secundum, qui hæc priora studia terminavit Hebraicæ lingue dedit.

In toto verò superiori curriculo festos dies, & cætera quædam tempora sacrae lectioni condiderat, sibi ad hæc futura studia viam benè munitam apererat. Sic enim Conciones & Catecheses attendens, sic priuatim cum Theologis contulerat, sic recitata Catholicorum scripta in quibus præsertim controversia dogmata, stylo dilucido ac puro declarantur, versauerat, tanta sedulitate propugnacula religionis conquissierat, Hæresum fomenta discusserat, nullum esset aduersarij venenatum telum, quod non quomocunque iaceretur, facilè, scienter, & intelligenter depelleret. Solebat dicere veteres illos hæreticos Arrium, Eutychem, Pelagium, Nestorium, & quosdam alios superba subtilitate & scientia fretos, non nisi à peritis Theologis commodè refutari potuisse. At horum temporum Paradoxa, tam esse leculenta tam aperta sacrilegia, ut parum exagitata

statim

statim concidant, & sine magnis vel ingenij, vel scientiæ viribus eneruentur. Habetis, Academici Iuvenes, Academicum quem amare, colere, suspicere, imitari possitis, vestitum bonis omnibus, omnium in ore volitantem, virtutibus & multiplici cognitione diuitem, linguis & virtutibus florentem, herbescentem Theologum. Iam videor mihi tacitas aliquorum cogitationes persentiscere, quæ hanc Ideam planè desperabilem esse conijciant, vtpote quam nemo qui est aut qui futurus est mortalium consequeretur. Ego verò cum in hoc vno, non tam mediocritatem hominum, quam rei dignitatem exprimere studuissem, considerare debui, non quantum fiat laudabiliter à multis, sed quantum fieri possit excellenter ab eo cuius ingenium vitæque commoditas ab hac ratione non dissentiat. Neque tamen continuò nullus erit, aut non insignis & egregius Academicus, qui hunc apicem gloriæ non attigerit: sunt honorata subsellia si negantur fasces, & sella curulis principum. Est corona ciuica, si plenissimus triumphus non conceditur. Celebrantur ex bello Troiano, Diomedes & Pyrrhus, Ajax, Vlysses, Aeneas & Antenor, Deiphobus & Sarpedon, Alexander & Troilus alijque permulti in eodem exercitu, quorum nemo tum aut Achillem, aut Hectorem exæquauit. Itaque magnis animis & magna spe, in hanc litteriam palæstre incubite, vt ad figuram laudatissimi Iuuenis, tam propè accedatis, quam res & tempora nostra patientur. Audite Patrem cœlestem sua talenta repetentem cum fœnore, audite matrem Ecclesiam, quæ nos genuit, quæ nos aluit, implorantem auxilia, audite flebiles proximorum voces, spiritalis inedia periculum deprecantes, audite luporum strepitus, qui depeculantur gregem, agitur Patris gloria, Matris incolumitas, vestra salus, fratrum securitas, & potestis negligere? si conflagraret hoc tectum

inspectantibus vobis, esset ne perditus ille puer qui
 summo discrimine capitis omnium sociorum, inter
 cantillaret vel cachinnos tolleret; vel micaret digitis
 vel ut ille dicit, equitaret in arundine longa? Ecce de
 mus Dei scelestorum scelere in flammis & vastitate
 vocata est, innumerabiles animæ decipiuntur, con
 quassantur, absumuntur; quarum vna quælibet plac
 erat facienda, quam totius orbis imperium. Has tre
 gædias nolite quæso ioculariter inspicere, nolite de
 mire, dum hostis excubat, nolite ludere, dum ille pal
 tur, nolite ocio & vanitate diffuere, dum ille in
 trum vestrorum sanguine cruentatur, non opes, non
 libertas, non dignitas, sed cuiusque patrimonium
 æternum, iugulum animæ, Spiritus & vita patitur.
 Quare videte charissimi atque eruditissimi Iuvenes
 nullam ut huius pretiosi temporis iacturam patiam
 ni, ut ex hoc seminario messem fecundam & vberem
 comporteris, quæ & publicis difficultatibus succu
 rrat, & vobis bonorum filiorum præ
 mia pariat.

